

ALTE DEDICAȚII AUTOGRAFE ȘI SEMNE DE PROPRIETATE PE CĂRȚI DIN COLECȚIILE BIBLIOTECII C.C.D. ZALĂU*

Poate nu atât din rațiuni economice, cât mai degrabă de teama unei noi „meditații transcendente”, în 1986, regimul totalitar din România desființează Casele Corpului Didactic printr-o simplă notă telefonică; ca o dispoziție subînțeleasă era și aceea de a fi lichidate bibliotecile acestora prin împrăștierea colecțiilor în școli. Cîteva județe s-au grăbit să facă acest lucru și se știe în ce situație au fost puse acum, după reînființarea instituției.

Cît privește Sălajul, situația a fost salvată atunci, prin faptul că, existînd pe lângă C.C.D. și o Bibliotecă Documentară¹, aflată sub protecția Legii patrimoniului și, ca atare, mai greu de desființat, s-a putut „camufla” fondul de carte curentă al C.C.D. prin alipirea lui la cel documentar, propriu vechiului colegiu reformat, sub denumirea de Biblioteca Documentară a Inspectoratului Școlar. Sub această firmă, biblioteca C.C.D. a funcționat ca bază documentară pentru cadrele didactice pînă la reînființarea instituției în 1990.

Alături de cartea curentă românească și străină (tradusă), de cea comandată din import (Germania, Ungaria și URSS), la care, mai nou, se adaugă și cartea primită în cadrul ajutoarelor umanitare prin Biblioteca Centrală Pedagogică, această bibliotecă — azi cu peste 70.000 de volume și peste 60 colecții de ziare și reviste — mai cuprinde un important fond documentar, achiziționat, de fapt, prin încălcarea tacită a Ordinului nr. 85/1981 al fostului CNCES; ordin prin care instituției în cauză i se interzicea dreptul de păstrare și de achiziție a acestui tip de colecții. Totuși, de un astfel de fond era absolută nevoie, întrucît trebuia ca ceva să suplinească lipsa în județ a unei biblioteci de tradiție interbelică și rang universitar, spre folosul cercetării în domeniul științelor umaniste, a istoriei civilizației și culturii locale și transilvane.

Acest fond documentar cuprinde cca 1400 de cărți, în majoritate apărute, după 1900 și a fost constituit în perioada 1979—1989, prin donații și achiziții din anticariatele țării. Deși este foarte greu de făcut o prezentare exhaustivă a lui, totuși, se constată că, preponderența în acest fond o deține cartea din domeniul științelor umaniste, mai ales cea de filosofie și de isto-

* Comunicare susținută în cadrul sesiunii științifice republicane „Valori bibliofile. Cercetare, conservare-restaurare, valorificare”, Iași, 23—26 mai 1991.

¹ Pentru amănunte vezi I. Oros, în *Acta MP*, IX, 1985, p. 635, nota 1.

² I. Oros, *Dedicații autografe și însemne de proprietate pe cărți din colecțiile Bibliotecii Documentare din Zalău*, în *Acta MP*, XII, 1987, p. 529—536. Este vorba aici despre dedicații autografe oferite de: George Bengesco, N. Xenopol, N. Cartoian, C. C. Giurescu, N. A. Constantinescu, N. Albu, D. Gusti, Tr. Herseni, M. Ștefănescu, Al. Posescu, Victor Branice, Oct. C. Tăsluăuanu, Gh. Ivănescu, G. Delvecchio, C. Maltese și de cărți care au făcut parte cîndva din bibliotecile unor: M. Suțu, N. Cartoian, N. Petrescu, D. Bădărău, Fr. Pall, D. C. Giurescu, Radu Tomoiagă ș.a.

rie, apoi cartea de referință, dar nu este exclusă nici beletristica. Multe dintre acestea sînt cărți în ediții prime, unele cu o bună doză de raritate. Spre ilustrare am putea înșira aici, la o primă vedere, colecția aproape completă a *Revistei Fundației Regale* (1934—1947), din care lipsește doar un singur număr, toate publicațiile Institutului Național de Istorie din Cluj, colecția „Biblioteca Rerum Transsilvaniae” apărută după 1943, la Sibiu—Cluj, *Istoria Românilor*... lui N. Iorga și cea a lui A.D. Xenopol, *Revue de Transylvanie, Boabe de Grâu, Bibliografia Română Veche, Istoria filosofiei moderne. Omagiu lui I. Petrovici, și Revista de Filosofie* — seria veche, ediția Zarifopol-Cioculescu a *Operei* lui I. L. Caragiale și aceea a lui M. Eliade a *Scrierilor literare, morale și politice* de B.P. Hașdeu, apărute la „Fundații...”, în 1937, ba chiar *Discursurile parlamentare* (1897) ale lui T. Maiorescu.

Aceasta în ce privește cărțile românești, pentru că, în bună măsură, ele sînt în germană, franceză, engleză, italiană și în ... flamandă („1984” de G. Orwel)!

În parte acest fond a mai constituit obiectul unei comunicări, publicată de noi în *Acta Musei Porolissensis*, dar, între timp, au mai fost achiziționate cîteva cărți, printre care și unele care prezintă certe calități bibliografice, după cum se va vedea mai jos. Astfel sunt scoase la iveală, acum, alte patru dedicații autografe, un ex-libris olograf și o ștampilă de proprietate — conținutul lor fiind redat în anexă.

Piese de rezistență sînt, fără îndoială, cele două dedicații autografe date savantului matematician-economist, Nicolae Georgescu-Roegen³ de către Dan Botta⁴, poetul și eseistul de factură clasicistă antică, pe cărțile sale *Limite* (1936) și *Charmion sau despre muzică* (1941)⁵. Depășind prin conținut purul aspect bibliofilic, aceste dedicații prezintă un vădit interes istorico-literar ca exemple de lapidară autodefinire scriitoricească, fiind, în același timp, mesajul unor trănite sentimente umane și mărturia unor înalte afinități intelectuale, precum celea ale setei de precizie și înflăcăării întru Mathesis⁶.

La fel de interesantă sub aspect bibliofilic este și dedicația oferită de D. Gusti⁷ „intemeietorului I.S.R.” (Institutul Social Român) pe culegerea de conferințe intitulată *Politica culturii* (1930),⁸ intemeietor care, după cite credem noi și după cite o arată literatura consultată, nu poate fi altul decît V. Madgearu⁹.

Se mai află în acest fond un exemplar din revista *Dacoromania*¹⁰, pe care am găsit o dedicație aparținînd marelui lingvist Sextil Pușcariu¹¹, directorul acestei reviste.

³ N. Georgescu-Roegen (n. 1906), matematician și economist american de origine română

⁴ D. Botta (1907—1958), poet și eseist român.

⁵ Volumul de eseuri *Limite* apare în colecția „Gîndirea” a Editurii „Cartea Românească”, în aprilie 1936, iar *Charmion sau despre muzică* în colecția „Abecedar”, la Editura „Bucovina I. E. Torouțiu”, sub purtarea de grijă a poetului Emil Giurgiuca, în 1941. Tot în acest fond, de același autor, se mai află un exemplar din *Comedia fantasmelor*, apărută la Editura „Miron Neagu” din Sighișoara, în anul 1939.

⁶ Pentru conținutul acestor dedicații vezi Anexa A—1 și 2.

⁷ D. Gusti (1880—1955), sociolog și filosof român.

⁸ Pentru titlul complet vezi anexa A3.

⁹ V. Madgearu (1887—1940), economist și om politic român.

¹⁰ *Dacoromania*, revistă de lingvistică, filologie și istorie literară, apărută la Cluj. (1921—1948), sub conducerea lui S. Pușcariu.

¹¹ S. Pușcariu (1877—1948), mare lingvist român, intemeietorul școlii lingvistice de la Cluj.

Din biblioteca criticului și eminentului bibliofil care a fost Perpessicius¹², ne-a parvenit cartea *Panorama de la littérature hongroise contemporaine* de J. Hankiss și G. Juhász (Paris, 1930); dovada certă fiind cele două semnături, scrise clar, cu cerneală neagră, cu valoare de ex-libris olograf, aflate pe coperta cărții și pe pagina de titlu.

Alături de această semnătură, tot ca semn de proprietate, pe două cărți, semnate de G. Simmel¹³ și Ed. Le Roy¹⁴ se află aplicată ștampila rotundă a „AVOCAT/-ului/ Dr. I. NEGOIȚESCU, CLUJ.” — tatăl ilustrului critic literar. Este vorba, mai întâi, de un exemplar din *Soziologie. Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung*, apărută la München/Leipzig, în 1922 și, respectiv, de *Les origines humaines et l'évolution de l'intelligence* (Paris, 1928).

După cum s-a văzut, chiar fără să se fi urmărit criterii strict bibliofile în completarea colecțiilor, în doar zece ani, cărți din bibliotecile unor însemnați oameni de cultură români¹⁵, purtînd pe filele acestora scrisul unor la fel de prestigioase personalități¹⁶, au ajuns într-o bibliotecă de provincie. Pornind de aici, siguri de faptul că biblioteca C.C.D. din Zalău nu reprezintă un caz singular și avînd în vedere posibilitatea distrugerii în timp ori a intrării lor pentru totdeauna în uitare, pledăm nu doar pentru depistarea și valorificarea acestui tip de documente literare, cît, mai ales, pentru extinderea sferei de interese a Oficiilor pentru Patrimoniul Cultural Național asupra tuturor cărților de acest fel, socotind ca absolut necesară tratarea muzeală a lor.

IOAN OROS

ANEXĂ

A. Cărți cu dedicații autografe

1. D. Botta, *Limile*, Editura „Cartea Românească”, București, 1936. Pe foaia de gardă:

„Doamnei și lui N. Georgescu-Roegen
o carte înflăcărată de Mathesis,
adeptilor ei mult mai lucizi și mai
nobili —
Și salutul meu prietenesc,

Dan Botta.”

2. D. Botta, *Charmonion sau despre muzică*, Editura „Bucovina I. E. Torouțiu”, București, 1941.

Pe foaia de gardă:

„Lui Nicu Georgescu această literatură însetată,
totuși, de precizie
— cu vechea prietenie a lui

Dan Botta.”

¹² Perpessicius (1891—1971), critic, istoric literar și poet român.

¹³ G. Simmel (1858—1918), filosof și sociolog german.

¹⁴ Ed. Le Roy (1870—1954), filosof și matematician francez.

¹⁵ Vezi nota 2.

3. *Politica Culturii* (30 prelegeri publice și comunicări organizate de Institutul Social Român cu anexe cuprinzând în 16 contribuții: Aspecte ale unei politici a culturii, texte de legi de biblioteci populare și o bibliografie a culturii), s.l., (1930). Pe foaia de titlu :

„Vechiului Prieten și Intemeietorului I.S.R., cu înaltă stimă colegială și vie afecție D. Gusti.”

4. *Dacoromania*. Buletinul „Muzeului Limbii Române”, anul II, 1921–1922, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1922.

Pe foaia de titlu :

„Dlui L. Sirca

amintire

Pușcariu

Cluj 19.II.23.”

B. Cărți cu semne de proprietate

1. J. Hankiss și G. Juhász, *Panorama de la littérature hongroise contemporaine*, deuxième édition, Éditions KRA, Paris, 1930. Pe pagina de titlu și pe copertă, cu cerneală neagră :

„Perpessicius”

2. G. Simmel, *Soziologie. Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung*, zweite Auflage, Verlag von Duncker & Humblot, München/Leipzig, 1922.

Pe pagina de titlu și pe ambele fețe ale oglinzii, ștampila rotundă : „AVOCAT Dr. I. NEGOIȚESCU. CLUJ.”

3. Ed. Le Roy, *Les origines humaines et l'évolution de l'intelligence*, Boivain & C Editeurs, Paris, 1928.

Pe pagina de titlu ștampila rotundă :

„AVOCAT Dr. I. NEGOIȚESCU. CLUJ.”

ANDERE WIDMUNGEN (AUTOGRAPHE) UND BESITZZEICHEN IN BÜCHERN AUS SAMMLUGEN DER C.C.D.-BIBLIOTHEK VON ZALĂU

(Zusammenfassung)

Der Autor stellt einige Bücher mit handschriftlichen Widmungen und Besitzzeichen vor die zum grössten Teil hervorragenden Persönlichkeiten der rumänischen Kultur gehört haben.